

[P. N. Petersen (Røje).]

Hensigten. Det blev efterhaanden ogsaa erkendt fra alle Sider, og man indsaa Nødvendigheden af en virkelig rationel Løsning af Spørgsmaalet om Statens Støtte til Højskolernes Virksomhed. Det var derfor en lykkelig Udvikling, da det med Tilslutning fra alle Partier lykkedes at gennemføre den første Højskolelov, af 12. April 1892, med de Ændringer, der senere fulgte, i 1902, 1913 og 1919.

Det er med mig ligesom med det ærede Medlem Hr. S. C. Nørgaard, at jeg med Tilfredshed af Folketingsudvalgets Betænkning ser, at den højtærede Undervisningsminister har givet Afkald paa at faa Indflydelse paa Højskolernes Beliggenhed, men det, at en saadan Tanke i det hele taget kunde opstaa, viser, at der er intet nyt under Solen. Denne Tanke var nemlig Genstand for stor Diskussion i det høje Folketing for 50 Aar siden, fordi Chr. Berg foreslog, at Staten kun skulde give Tilskud til tre Højskoler i hvert Amt; han mente, der skulde tilstræbes en mere jævn Fordeling af saadanne Skoler over hele Landet, og med en Begrænsning af Skolernes Antal var Staten bedre i Stand til at støtte den enkelte Skole paa en virkningsfuld Maade — i øvrigt en Fremgangsmaade, der er bragt i Anvendelse oppe i Norge.

Men naturligvis var dette en Tankegang, der øjeblikkelig bragte Klaus Berntsen i Harnisk, fordi han følte det som et Angreb paa de smaa Skoler. Han gav en levende Skildring af de store Skoler, som han karakteriserede som mere lignende daglige Folkemøder end Undervisningssteder, medens de smaa Skoler navnlig havde Værdi derved, at Forstanderne og Lærerne bedre havde Lejlighed til at tage sig af hver enkelt Elev; derfor vilde han meget advare Folketinget imod en saa skematisk Ordning.

Skønt jeg historisk føler mig som Bergianer, er jeg slet ikke utilbøjelig til at give Klaus Berntsen Ret i de Betragtninger, han har gjort gældende i denne Forbindelse. Der er for mig ikke Skygge af Tvivl om, at de mindre Skoler, naar de da har en rimelig Størrelse, kan være mindst lige saa værdifulde som de store; det er først og fremmest Forstanderens Personlighed, der er det afgørende for en Skoles Værdi. Saadan som Forholdene har udviklet sig op

gennem Aarene, vil jeg ikke paastaa, at der kan være synderlig Fare i den her antydede Retning, men det vil i alt Fald være lige saa godt, at Ministeren ikke har Indflydelse paa Skolernes Beliggenhed, og derfor ser jeg altsaa med Tilfredshed paa, at det høje Folketing har ændret Forslagets § 3.

Ligesaa er det meget tilfredsstillende, at det paatænkte Højskoleraad er udgaaet af det oprindelige Forslag. Det var lidet tilfredsstillende, at en Undervisningsminister i givet Tilfælde skulde være henvist til Raadgivere, som Forgængeren havde efterladt ham. Derimod vil det være den naturligeste Sag af Verden, at Ministeren i paakommende Tilfælde henvender sig til de Personligheder, han føler Tillid til og er i Overensstemmelse med. Det er nu engang Ministeren, der har Ansvaret for Administrationen, og derfor bør han ogsaa stilles frit over for Valget af sine Raadgivere i hvert enkelt Tilfælde. Jeg anser det derfor for en stor Forbedring af Forslaget, at Folketinget under Sagens Behandling har fjernet Bestemmelsen om Højskoleraadet.

Nægtes kan det jo ikke, at Statens Indflydelse paa Højskolens Økonomi er stigende ved Gennemførelsen af en Lovgivning som den, der her er Tale om, men i Virkeligheden er der ikke noget at sige til, at Staten kræver øget Indflydelse paa Anvendelsen af de Beløb, som den i stigende Grad maa rykke ud med til disse Formaal. Efter Højskoleloven af 1892 var Statens samlede Udgifter til Skolerne 120 000 Kr., efter den gældende Lov, altsaa inklusive de 10 000 Kr. til Ministerens Disposition, 589 931 Kr., medens Udgifterne efter det foreliggende Forslag er beregnet til 754 394 Kr., hvortil kommer de direkte Tilskud til Eleverne. Alt taget i Betragtning kan ingen med Rimelighed modsætte sig, at disse forøgede Udgifter for Staten til dette Formaal ogsaa maa medføre en stigende Indflydelse paa Anvendelsen af disse Midler.

Nu ved jeg godt, at man inden for visse Kredse skumler over dette Forhold, og der synes at foresvæve visse Mennesker en Forestilling om, at det slaar et Skaar i den personlige Frihed, der ikke mindst paa dette Omraade maa være det dyrebareste af alt. Og saa er der dog ikke noget, som er mere fejlagtigt. Ogsaa efter dette Forslag kan Forstanderen disponere frit som hid-